

De Antwerpse Vreemdelingendossiers: gezichten bij familie

Het *FelixArchief* in Antwerpen ontleent zijn naam aan het kolossale pakhuis aan een binnenhaven, waarin het is gevestigd. Op de zesde verdieping, waar de studiezalen zijn te vinden, heeft men een prachtig zicht op de open binnenpassage van het mooie en indrukwekkende complex. Alleen al het vertoeven en zoeken hier is een plezierige ervaring.

Het FelixArchief heeft behulpzame en vriendelijke medewerkers en de studiezaal was plezierig en bijzonder rustig. Een groot voordeel is ook het uitstekende zoekstelsel. Men vindt op de beschikbare pc's snel de vindplaats van de gewenste documenten en bovendien heeft men zo ook heel snel toegang tot iedere index. Alles staat op microfilm en zoeken op fiches en in klappers of tafels is niet nodig.

Veel Joodse Nederlanders hebben gewerkt in Antwerpen en ook in de toen nog min of meer zelfstandige plaatsen Berchem en Borgerhout. Vanaf 1840 werd daar voor elke nieuwkomer een Vreemdelingendossier aangelegd. Daardoor kan men familieleden aantreffen, die nog voor de invoering van het Amsterdamse Bevolkingsregister ons land hadden verlaten. Zo stuitte ik op de komst van Salomon Koopman Sturkop, die in 1841 een verblijfsvergunning in Antwerpen kreeg en daar een tijdje als diamantbewerker aan de slag ging. In Amsterdam zou dat feit niet aan het licht zijn gekomen, want in 1851 was hij allang weer terug in onze hoofdstad. Pas toen werd immers in Amsterdam het Bevolkingsregister ingevoerd.

De dossiers zijn momenteel ter inzage tot en met 1930. Men is in België kennelijk wat terughoudender wanneer het om openbaarmaking van persoonsgegevens gaat, maar wie aantoont dat het onderzoek familieleden betreft, kan speciale toestemming aanvragen. Dat dient dan wel enige tijd van tevoren te worden gedaan, iets dat met behulp van internet eenvoudig te doen is. En passant kan men ook het Bevolkingsregister inzien, dat overigens op zichzelf een informatiebron van belang is en soms de bewegingen van hele families in kaart brengt. Ook dit kan nu tot en met 1930. Daar staat tegenover dat men in Antwerpen al in 1815 is begonnen met deze bevolkingsregistratie. De Burgerlijke stand van Antwerpen is openbaar tot 1906.

129246	Sturkop, Isaac, man of Israhel, Maria	Amsterdam	1854
"	Sturkop, Alexander	idem	1898
123694	Sturkop, Alexander, man of Lomeplaat, Godela	idem	1858
128310	Sturkop, Esther,	idem	1888
128996	Sturkop, Mozes, Salomon, man of Jan Raamp Gedijf	idem	1877
"	Sturkop, Alexander,	idem	1901
128997	Sturkop, Jacob, man of Polak, Esther	idem	1883
"	Sturkop, Alexander	idem	1906
"	Sturkop, Louis	idem	1911
12066	Sturkop, Oren	idem	1888

Een uitsnede van de index vreemdelingendossiers 1901-1915.

Voor de namen staan de dossiernummers.

De vreemdelingendossiers bieden een schat aan informatie: persoonsgegevens, familieverbanden, handtekeningen en handschriften, achtereenvolgende adressen en werkgevers. Maar ook de adressen in Nederland en vaak uitvoerige correspondentie over iemands identiteit en beroepen. Tussendoor duiken dan nog kopieën van geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten op. Zelfs namen willen nog wel eens een verrassing opleveren, zoals de voor naam *Moïshe* waarmee mijn betovergrootvader zich meldde. Op zichzelf niet verwonderlijk, omdat hij in Amsterdam als Mozes in de boeken stond, maar daar was die naam nog niet in deze vorm aangetroffen. Zo vindt men veel, voor de een iets meer dan voor de ander.

Hele familiegeschiedenissen ontvouwen zich. In bepaalde gevallen waren tot nu toe bij ondergetekende vragen blijven hangen. Hoe kon het zijn dat een echtgenote met haar man Amsterdam verliet, een paar jaar later terugkwam en dat het paar zich nooit meer in Nederland herenigde? Een antwoord werd hier in Vlaanderen gevonden, in de vorm van een aantekening van het overlijden van de echtgenoot. De meeste dossiers leverden op die manier aanvullende inzichten op.

En hoe zat het nu precies met Levie Sturkop, die in de jaren vijftig van de negentiende eeuw een tijdje in België verbleef, vermoedelijk bij zijn toekomstige schoonfamilie Polak? Een verrassend deel van het antwoord lag in Antwerpen. Het was al bekend dat Levie daar korte tijd woonde. Hij was er neergestreken vanuit Brussel, waar zijn toekomstige schoonouders woonden. Nu bleek dat in dezelfde tijd ook zijn toekomstige vrouw Berndina Polak in Antwerpen verbleef, samen met twee zusjes en een broer. Ook zij

hadden eerder in Brussel gewoond en de aangetroffen correspondentie doet vermoeden dat hun ouders in de Belgische hoofdstad waren overleden.

Ergo: geen volledig antwoord, maar wel een nieuwe aanwijzing voor verder onderzoek. We zullen het relaas hier niet te lang maken, maar hele hoofdstukken konden aldus worden gecompleteerd.

Misschien het meest verheugend zijn de foto's, die aan vrij veel dossiers van de latere jaren zijn gehecht. Het is soms ontroerend opeens de gezichten te zien van familieleden, van wie de namen via onderzoek weliswaar goed bekend waren, maar van wie men zich geen voorstelling kon maken. Zo weet ondergetekende nu hoe Mozes Salomon Sturkop en zijn vrouw Aaltje van Rooijen eruitzagen. Dat Mozes zich in de wandeling Maurits liet noemen wekt minder verwondering, maar het staat er dan toch maar.

*Mozes Salomon
(Maurits) Sturkop*

*Aaltje Sturkop-van Rooyen
[Beide foto's 1925]*

Documenten

Het kopiëren van documenten is een feest op zich. In twee dagen tijd bleken 300 afdrucken van belang te zijn. Men kan ze eenvoudig genoeg op papier laten afdrucken, tegen een bijzonder redelijke prijs overigens, vergeleken met het klein fortuin dat men in sommige Nederlandse archieven daarvoor kwijt zou zijn. Het is echter veel handiger een usb-stick mee te nemen en die honderden documenten gratis daarop over te brengen. Hoe dit moet gebeuren heeft men snel onder de knie. Er zou veel te veel tijd verloren gaan met het uitvoerig lezen en overschrijven van de soms wat vage reproducties en lastig te lezen weergaven op het scherm. Daarbij komt dat met name de iets oudere akten in het Frans zijn opgesteld. Dank zij de usb-stick kunnen wij alles op ons gemak thuis uitwerken, waarbij men tegelijk elk dossier elektronisch kan koppelen binnen een genealogieprogramma. Doordat men de kopieën in tiff kan opslaan (optioneel kan dat ook gewoon in jpeg) is er later een betere mogelijkheid afdrucken te bewerken. De foto's zijn regelmatig tamelijk donker en tonen vaak weinig contrast. Achteraf bleek het FelixArchief

bereid van de originelen een kwaliteitsafdruk te maken. Dat kost dan wel iets meer, maar voor sommigen kan dit extra waarde vertegenwoordigen. Het verdient aanbeveling zich thuis alvast via internet te oriënteren en zich voor te bereiden. Met name kunnen dan dossiernummers van de vreemdelingdossiers alvast worden opgezocht en meegenomen, hetgeen op het archief een zee van tijd scheelt. De website *www.felixarchief.be* is helder en toegankelijk. Op deze website zijn alle noodzakelijke gegevens voor een geslaagd bezoek terug te vinden. Ook zijn de contactmogelijkheden prima: men kan vooraf per mail vragen stellen aan het archief en men krijgt altijd snel en gedegen antwoord.

Wie het FelixArchief wil bezoeken om personen te zoeken, die in vroeger nog niet geannexeerde randgemeenten woonden, doet er verstandig aan van te voren te vragen of die dossiers in Antwerpen berusten. Dat ligt per periode en per randgemeente nogal eens verschillend.

En tja, we zouden geen genealogie bedrijven wanneer elk nieuw feit niet weer volgende vragen opwierp. Zo blijven wij van de straat.